

ráz, nem értelmez, hanem igazán fordít. Babits nyelv-esztétikai érzéke soha ilyen finomultan gyengéd, figyelmes, óvatos és mégis virtuóz módon nem kápráztatott, mint itt. Szavai az eredeti szöveg latin szókinccsének száraz, de éles világosságában ragyognak; ezek is, mint amazok, kényes fogalom-szók, amelyeknek inkább logikai érzet-elemük, mint gondolatomlasztó hangulati kisugárzásuk van. A ritmus nem is a szavak időbeliségének rendjéből, mint tartalmuk metafizikai hullámszabóból patakzik elő. De viszont ott, ahol nem teológiai elvontság, hanem misztika a költemény élmény-anyaga, páratlanul dús, meleg, érzékeny szavakat használ, amelyekben az átélés lassú, mélyből jövő derengésén át világosodik, csordul a tudatba a megtapasztalt igazság édessége. Babitsnak ez az esztétikai művészete kitűnően fedezi a középkor naiv realizmusát, nem oldja fel a valóságot, nem teszi bonyolulttá annak sem közvetítését, sem a lélekbe való fölvételét. Néha azonban ráfeledkezik arra, hogy a középkori költői lelkiség «keretei» között kell maradnia, ilyenkor kilép a szöveg tárgyi igényiségéből s egy pilanatra, valami jóleső magaadó szabadsággal, a saját nyelvképzületének odakívánczó bravúrját állítja oda. Készséggel elismerjük, hogy a történeti elvszerűség sokszor zavarja az esztétizmus önálló hatásait, s e kettő nem mindig hangolható össze. De viszont egy történetileg feltételezett s adott anyagon nem lehet korlátlan az esztétikai szabadság bizonyos immanens vonások sérelme nélkül. Így tehát bármilyen művészi kifejezésértéke van is az ilyen összetételeknek önmagukban: hullt ember (91. l.), csönd-szivárvány (113. l.), ölelés-iga (207. l.) stb., de középkori stílus-jellegű szövegből kiütköznek s nem az adott anyagot, hanem a modern stílusművészt, ennek tömörítő, összevonó asszociációit, intellektualizmusát mutatják, amelyeket a naiv fel-

soroló szent csodálkozással minden részleten elmerengő, esetleg szójátékos középkori stílus-képzület nem ismer.

Verselés szempontjából Babits Mihály remekelt. Művészete nem az eredeti ritmusforma magyar szövegű fölzendítésében tűnik ki, hanem a legkisebb részletnek: a sort élénkítő, színező középrím hangjátékának briliáns visszaadásában. Legyen szabad e szempontból utalnunk a Stabat mater dolorosa, s főképp Pázmány Péter himnusára, amelyekben a rímek belső felcsuklása, egymásfelé összehajló bongása, aztán szétcsapó kizengése, a verssor ütemes, rikoltó megszaggatása szinte zenei kísérelve annak a kegyelmi percnak, amikor a fájdalom vagy a csodálkozás megérinti s megérintketi a lelket. Participatio lucis Dei — mondja ilyenkor a középkori filozófia.

Babits Mihály e fordításával munkássága legszebb és legfinomabb értékéhez jutott el. *Brisits Frigyes.*

Pavel Ágoston : Vak völgy ölen így zsolozsmázok. Versek. (A *Nemzedékek* kiadása. Szombathely.)

A «*Nemzedékek*», mely Prohászka Ottokár fényes nevével indult első számában, mind serényebb egymásutánban adja ki a dunántúli írók műveit, úgy, hogy kiadványai e könyvvel harmincnyolc kötetre szaporodtak. E művek közt 14 verskötet van s ha számbavesszük, hogy a kiadók rendszeren elég jól ismerik az olvasóközönség szükségleteit, arra következtethetünk, hogy Dunántúl elég nagy a versolvasók száma. A költők között több jóhangzású név szerepel (Kocsis László, Finta Sándor, Ósz Iván, Móra László stb.) s ezek közé tartozik a fenti verskötet szerzője is, kinek nevért részben itthon, részben erdélyi szépirodalmi lapokban láttuk s jegyeztük meg.

Pavel Ágoston versei különböző hatásokat tüntetnek fel. A versformá-

ban szereti a Reményik Sándor meghonosította félig kötött, félig szabad versalakot, leleménye itt-ott Mécs Lászlóra emlékeztet s stílusában helyenként Ady hatása érzik. (Ne cifrázd a szót stb.) Ady hatását mutatják modoros ajánlásai is. Figyelemreméltó azonban nyelvének gazdagsága s a sok szín, melyben költői nyelve dúskál. Igaz, e színezéssel gyakorta szinte visszaél, az egymásrahalmozódó festői jelzők (melyek közül az elsőt elfeledjük, mire az utolsóhoz érünk) nem egyszer inkább színpotokat, mint képet hagynak vissza az olvasó emlékezetében. A fontos azonban, hogy bár bőbeszédűen, de ki tudja fejezni hangulatát. Ha ezt a szép nyelvet, melynek birtokában van, tömörebben fogja, hatása is művészibb erejű lesz.

A sok egyéni élményen és hangulaton kívül, melyet dús áradással önt ihlete s több igen szép vers megírására képesíti, megszólal nála az elszegényedett ország legszegényebb népe iránti részvét hangja is, s megható, mily testvéri öleléssel fordul a költő szerencsétlen embertársaihoz. Ez a hang mind erősebb fájdalommal szólal meg líráinkban s Pavel Ágoston volt az első, aki e tekintetben egy pár megrázó költeményével lírájára rányomta a korszerűség bélyegét.

—j.—

Széll Pál: Hazudnak a májuséjtszakák. Regény. (Pandora-kiadás.) — A hajdusági kisvárosban játszódó szerelmi történet meglepően sivár és közönséges. Serdülő fiúk és gyermeklányok olcsó idealizmusa a pubertás erotikájával vegyül. 24 éves ifjúvá kendőzött gimnazisták és démonivá magasztosított piruló, rövidszoknyás leányok ágálnak előttünk. Az író igen ifjú ember lehet, mert csak a diáktanya és a tánciskola világáig

terjednek élményei, emlékképei. De ezen a szűk területen minden kavicsot felszed és azonmód regénybe foglal. Ezek után az sem meglepő, hogy dialógusainak és elbeszéléseinek nyelvén hemzsegnék a fogalmazási és stílushibák. Ha a hajdusági «intelligens középosztály» így ír és beszél, akkor elhiszük: nagy baj van a nagy stílussal! A regény tragikus megoldása váratlan és lélektanilag megokolatlan. A mű alapgondolata mosolyra készítő: a nő csal, a férfi csalódik. Hazudik a muzsikaszó — azaz hogy a májuséjtszakák. Így: többes számban, két egymást követő esztendőkből.

m/f.

Häusler Ferenc: Boesásd meg a mi vétkeinket... Az író törekvését mindig az élmény teszi érdekelté az a titokzatos valami, ami eredeti kifejezést akar találni a készen átvett formákban. Ez adott esetben az író spiritizista világnézete. Két testvérpár bonyolult, a szabadságharctól a mai Amerikáig átívelő történetét mondja el a regény, hogy az esemény látszólagos szakadékait és homályban hagyott fordulatait a végén magyarázza meg egy eláratlanul felderült történet, amely az elődök bűnei és bűnhődései sorozatakép mutatja meg, most már a végéről visszatekintve, az előadottakat. A regény befejezése előtti kép megmutatja azt a színteret, amelyről úgy érezzük, hogy a szerző mint saját világáról sok érdekes adatot jegyezhetne fel. Budapest egyik elővárosáról van szó, utcáinak sivár sorával és a szeméthegy felé vezető vasúti vágánynyal. Emberei idesodródott porszemek és különös, lefojtott világokban szinte szektákban tenyészik az a spiritizmus, amely a szerzőt mint megformálható anyag és mint világnézet inspirálta.

(—i—)